

- ресурс].— Режим доступу: <http://land.gov.ua/info/biuletyn-ohliad-stanu-zemelnykh-vidnosyn-v-ukraini-3-liutyi-2017-roku/>.
9. Вирок Криворізького районного суду Дніпропетровської області від 29.10.2014 року по справі № 177/2251/14-к [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. — Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41172850>.
10. Панкратова Л. Цінова політика на ринку соняшника. Врожай — 2014 [Електронний ресурс] / Любов Панкратова // Аграрний Бюлетень. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <http://ab.org.ua/tsinova-politika-na-rinku-sonyashnika-vrozhay-2014/>.

Ключові слова: земельна ділянка сільськогосподарського призначення, відповідальність, шкода, самовільне зайняття, цільове призначення.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Сіденко Вадим Валентинович

студент 4-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЖЕРЕЛА АГРАРНОГО ПРАВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Після проведення аграрної і земельної реформи в Україні та враховуючи активні євроінтеграційні процеси, що відбуваються в нашій державі, виникає необхідність аналізу сучасної системи, структури і змісту аграрного законодавства та інших джерел правового регулювання у сфері виробництва сільськогосподарської продукції за умови їх узгодження з Конституцією України, систематизації та гармонізації з правом Європейського Союзу.

Самостійне значення аграрного права України в правовій системі нашої держави обумовлено наявністю специфічних джерел даної галузі. Філологічне тлумачення поняття «джерело» розкриває його сутність як те, що дає початок чомусь, з чого впливає, черпається певний процес або явище. У царині права — це вихідне начало, з якого починається, впливає як право в цілому, так і окремі його галузі. Загалом право впливає з об'єктивної потреби встановлення певних правил поведінки, необхідних для нормального функціонування суспільства, закріплених у відповідній доступній і зрозумілій формі. У межах галузі права ці правила поведінки спрямовуються на врегулювання якісно однорідних суспільних відносин. Джерела аграрного права — це форми зовнішнього виразу і закріплення правових норм, що врегульовують аграрні відносини [1].

Юридична природа нормативних джерел у сфері регулювання аграрних відносин активно досліджувалась ще у радянський час і не втрачає своєї актуальності в сучасній науці аграрного права України.

Для джерел аграрного права притаманні загальні риси, які характеризують джерела будь-якої галузі, а саме:

- вони мають офіційний, публічний характер, який надається двома шляхами: шляхом правотворчості, коли нормативні документи видаються уповноваженим органом держави, тобто походять від держави, та шляхом санкціонування, коли державні органи схвалюють соціальні норми (звичаї, корпоративні норми), надають їм юридичної сили;

- приймаються державою або санкціонуються нею у чітко визначеному порядку;

- мають письмовий, документальний характер та певну зовнішню форму, яка містить назву та вид джерела; мають вказівку на державний орган, який прийняв або санкціонував джерело права; дату прийняття тощо;

- розраховані на неодноразове застосування та поширюються на невизначене коло осіб, тобто мають нормативний характер [1].

Водночас джерелам аграрного права притаманні, крім загальних, особливі, відмінні від джерел інших галузей права юридичні ознаки, а саме:

- наявність уніфікованих актів аграрного законодавства, які є ядром аграрного законодавства;

- відсутність єдиного кодифікованого акту;

- велика вага та значимість актів локальної правотворчості;

- використання правових норм інших галузей права, які одночасно належать і до норм аграрного, і до норм інших галузей права;

- зростання ролі міжнародних норм права, уніфікація національного аграрного законодавства відповідно до вимог міжнародного права, умов участі в СОТ та його адаптації до законодавства ЄС [1].

Розвиток аграрного законодавства України протягом останніх років свідчить про наявність тенденцій до уніфікації правового становища суб'єктів аграрного господарювання та диференціації і ускладнення правового регулювання окремих видів сільськогосподарського виробництва.

Разом з тим, є ряд недоліків у аграрному законодавстві, що ускладнює правове регулювання аграрних відносин. Зокрема, на початку 2000 р. більшість колективних сільськогосподарських підприємств була реструктуризована відповідно до Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» від 3 грудня 1999 р., проте Закон України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» не скасований, а створені в процесі реструктуризації підприємства не мають окремого законодавчого регулювання [2].

Зараз в Україні діє більше 30 законів та 80 підзаконних актів, які регулюють здійснення окремих видів сільськогосподарського виробництва. Але в нашій державі не прийнято єдиного, комплексного кодифікованого акта, який спрямований на встановлення загальних засад і видів такого виробництва.

Провідну роль в системі джерел аграрного права відведено нормативно-правовим актам. Водночас відбувається зростання ролі та значення нормативних договорів, правових звичаїв, рішень судових органів у регулюванні аграрних відносин. В умовах сучасних євроінтеграційних процесів, великого значення набувають міжнародно-правові акти, що стосуються даної сфери. Це, в свою чергу, зумовлює необхідність проведення адаптації національного аграрного законодавства до вимог ЄС. Даний процес ускладнюється тим, що впродовж понад 20 років здійснення аграрної реформи, формування та розвитку аграрного законодавства в Україні не прийнятий комплексний нормативно-правовий акт, який би став стрижнем аграрного права та законодавства. В доктрині аграрного права немає єдності думок щодо форми такого нормативно-правового акта. Так, пропонується прийняти Основи аграрного законодавства, Аграрний кодекс, Закон «Про АПК», Закон «Про сільське господарство України» тощо.

При визначенні напрямків та виду систематизації аграрного законодавства варто враховувати сучасний стан та перспективи розвитку аграрного права України. Зокрема, у доктрині існує думка про те, що систематизацію аграрної галузі доцільно здійснювати шляхом консолідації та інкорпорації існуючих нормативно-правових актів. Світова практика свідчить, що впродовж тривалого часу можуть існувати не обов'язково кодифіковані, а і в інший спосіб систематизовані правові акти. І лише з часом виникає потреба у проведенні кодифікації [3, с. 112].

З урахуванням зазначеного, в нашій державі було б доцільно провести систематизацію аграрного законодавства в декілька етапів:

- 1) інкорпорація аграрного законодавства за окремими інститутами;
- 2) кодифікація аграрного законодавства за окремими інститутами;
- 3) кодифікація аграрного законодавства шляхом прийняття окремого закону, який би визначив загальні засади регулювання аграрних відносин;
- 4) кодифікація аграрного законодавства у формі Аграрного кодексу України.

Список використаних джерел

1. Джерела аграрного права як науково-правова категорія: URL <http://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/21950/1>
2. Джерела аграрного права: URL <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/27664/%D2>

3. Систематизація законодавства України: проблеми та перспективи вдосконалення. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2009. – 220 с.

Ключові слова: аграрна реформа, джерела аграрного права, недоліки аграрного законодавства, кодифікація аграрного законодавства.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гавриш Н. С.

Смаль Олександра Олександрівна

студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОЙ ОХРАНЫ ВОДНОГО ФОНДА УКРАИНЫ

На сегодняшний день правовая охрана вод занимает важное место в экологическом праве. Вода — это один из важнейших природных ресурсов, входит в состав любых природных объектов, в том числе живых организмов и человека. Стремительно растет потребление воды для нужд промышленности и сельского хозяйства. В связи с этим особую актуальность приобретает именно правовая охрана водного фонда Украины.

Большой вклад в исследование проблемы правовой охраны вод сделали такие ученые как, В.И.Андрейцев, Г.И.Балюк, М.В.Краснова, М.В.Шульга, Ю.С.Шемшученко.

Водный фонд Украины составляют все воды (водные объекты), находящиеся на территории страны. Водный кодекс Украины, согласно ст. 95 закрепляет, что все воды подлежат охране от засорения, истощения и других действий, которые могут ухудшить условия водоснабжения, наносить ущерб здоровью людей, вызвать уменьшение рыбных запасов и других объектов водного промысла, ухудшить условия существования диких животных, снизить плодородие земель и нанести другие неблагоприятные явления вследствие изменения физических и химических свойств вод, снижения их способности к естественному очищению, нарушения гидрологического и гидрогеологического режима [1, ст. 95].

Правовую охрану водных объектов можно рассматривать в широком и узком смысле. В узком смысле она заключается в запрете или ограничении водопользования и пользования землями водного фонда. В широком смысле правовая охрана вод является процессом, который осуществляется повседневно, и заключается в регулировании отноше-